

Identifikácia environmentálnych aspektov v malých a stredných podnikoch

D. Samešová: Identification Environmental Aspects in Small and Medium Enterprises. Život. Prostr., Vol. 42, No. 3, p. 132 – 134, 2008.

Goal of this paper is to show problematic of identification of environmental aspects. Important part to determine environmental impacts is introductory research which creates base for environmental politics, reliable environmental program with clear objectives and intentions and processing of register of environmental aspects. It is useful if register of environmental aspects small and medium businesses is processed in detail and completely. In this case it becomes real instrument to administer protection of ZP, it enables consistent control of administration especially in case when are services of environmental protection provided by supplier.

Zásadným krokom pri zavádzaní systémov environmentálneho riadenia (EMS, EMAS) je určenie súčasných, bývalých a potenciálnych vplyvov firmy na životné prostredie. Pod environmentálnym vplyvom sa rozumie akákoľvek (nepriaznivá i priaznivá) zmena životného prostredia, ktorá úplne alebo čiastočne vplyva z činností, výrobkov alebo služieb organizácie. Ide o stály proces, ktorý predstavuje systematické hodnotenie rozličných aspektov činnosti podľa environmentálnych kritérií. Norma 14 001 nevyžaduje striktné tzv. úvodné preskúmanie, na druhej strane bez tejto analýzy by nebolo na čom systém stavať. Úvodné preskúmanie možno chápať ako odobratie „ekologického odtlačku“ podniku alebo organizácie. Preskúmanie slúži ako základ spoľahlivého environmentálneho programu s jasnými cieľmi a zámermi, na formulovanie environmentálnej politiky, spracovanie registra environmentálnych aspektov a právnych požiadaviek. (obr. 1)

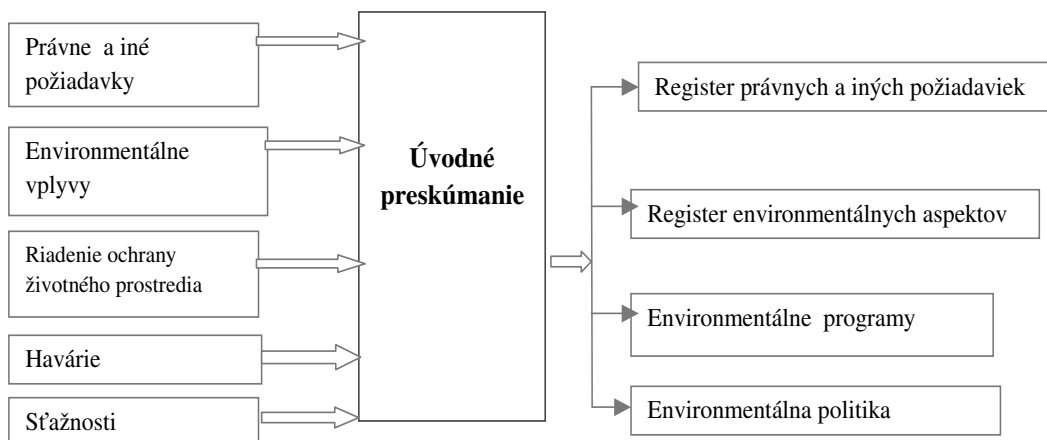
- Úvodné preskúmanie zvyčajne zahŕňa analýzu:
- významných vplyvov na životné prostredie spojených s činnosťou podniku, výrobkami a/alebo službami,
 - právnych a regulačných požiadaviek, ktoré sa na činnosť podniku vzťahujú,
 - všetkých existujúcich praktík a postupov týkajúcich sa (ne)riadenia ochrany životného prostredia,

- predchádzajúcich nehôd, havarijných stavov, resp. mimoriadnych situácií s dôsledkami na životné prostredie,
- sťažností okolia na činnosť organizácie.

Úvodná environmentálna analýza organizácie (firmy) z hľadiska environmentálnych vplyvov, resp. identifikácie významných environmentálnych aspektov (environmentálny aspekt je definovaný v norme ISO 14 000, resp. zákone a znamená časť činností, výrobkov alebo služieb organizácie, ktorá môže súvisieť so životným prostredím, pozn. autorky) sa týka najmä nasledujúcich oblastí:

- vodné hospodárstvo (odber vody, odpadové vody, zariadenia, poplatky a pokuty),
- ochrana ovzdušia (zdroje znečistenia, zariadenia, poplatky a pokuty),
- odpadové hospodárstvo (vznik a evidencia odpadov, zariadenia, poplatky a pokuty),
- energetika,
- suroviny a materiály,
- chemická bezpečnosť,
- skladové hospodárstvo,
- doprava,
- zdraviu škodlivé faktory pracovného prostredia.

Na základe preskúmania týchto zložiek sa identifikujú environmentálne aspekty a zostaví sa register. En-

1. Úvodné preskúmanie v environmentálnom manažérskom systéme

environmentálne aspekty sa chápu ako zdroje vplyvov, výrobná činnosť môže mať niekoľko takýchto aspektov, čo sa prejaví pri zostavovaní „poradovníka“ podľa významnosti. Na druhej strane, každý z nich môže mať niekoľko vplyvov. Obe skutočnosti treba zväziť a register tomu prispôbiť. Pre malé firmy z dôvodu jednoduchej identifikácie a hodnotenia aspektov či pravidelnej aktualizácie registra je výhodné zostaviť ho tak, že sa každému aspektu priradí jeden vplyv. Príklad priamych environmentálnych aspektov a ich vplyvov:

- emisie do ovzdušia – znečistenie ovzdušia,
- nakladanie s odpadom – odčerpávanie zdrojov,

- vypúšťanie odpadových vôd – znečistenie vody.

Neexistuje žiadna univerzálna metóda posudzovania a merania vplyvov na životné prostredie. Rôzne firmy a spoločnosti pôsobiace v oblasti zavádzania environmentálnych manažérskych systémov používajú rôzne systémy hodnotenia významnosti environmentálnych aspektov, mali by však vychádzať z rovnakých zásad. Základné zásady sú: jednoznačná reprodukovateľnosť a všeobecná aplikovateľnosť. Pre malé a stredné firmy je obzvlášť dôležité, aby sa udržiaval register environmentálnych aspektov primerane jednoduchým spôsobom aj po zavedení systému.

K malým podnikom patria napríklad čistiarne odpadových vôd. Foto: archív redakcie

Tab. 1. Závažnosť dôsledku $\Sigma = 6$

	Kritérium		
	Súlad s legislatívou	Nebezpečnosť	Imidž organizácie
Veľká	žiadny	veľká 1	sťažnosti občanov, viac ako jedna pokuta v správnom konaní
Stredná	čiasťočný 2	stredná	opatrenia a maximálne 1 pokuta v správnom konaní
Malá	úplný	žiadna	bez sťažností a pokút 3

*čísła kurzívou znamenajú pridelenú bodovú hodnotu

Tab. 2. Rozsah dôsledku $\Sigma = 7$

	Kritérium		
	plošný rozsah	množstvo	finančná náročnosť
Veľký	presahuje hranice areálu	veľké	veľká
Stredný	presahuje hranice prevádzky	stredné 2	stredná 2
Malý	len v prevádzke 3	malé	malá

*čísła kurzívou znamenajú pridelenú bodovú hodnotu

Tab. 3. Miera ohrozenia životného prostredia $\Sigma = 7$

Nebezpečnosť	x	Kritérium	
Nebezpečnosť*		kritérium	výsledok
1	x	3 plošný rozsah	3
1	x	2 množstvo	2
1	x	2 finančná náročnosť	2

*na hodnotenie nebezpečnosti sa zvolila bodová škála 3 - 1.

Tab. 4. Matica stanovenia významnosti

Závažnosť dôsledku	Rozsah dôsledku	Miera ohrozenia životného prostredia	Spolu
6	7	7	20

Tab. 5. Záverečné zhodnotenie

Významnosť	Škála	Opatrenia
Veľká	nad 26	prioritné riadenie v systéme, opatrenia na zníženie zaťaženia životného prostredia, denná evidencia, raz týždenne kontrola povereným pracovníkom, raz za štvrtrok interný audit
Stredná	15 - 25	spracovanie prevádzkového poriadku, týždenná evidencia, 2- krát do roka interný audit
Malá	1 - 15	raz do roka interný audit

Príklad jednoduchého hodnotenia významnosti environmentálneho aspektu

Činnosť: výrobné zariadenie v prevádzke

Environmentálny aspekt: tvorba nebezpečných odpadov

Pre uvedený príklad a použitú hodnotiacu škálu ide o environmentálny aspekt stredného významu. Návrh na hodnotenie nového environmentálneho aspektu môže vzniknúť ktokoľvek zo zamestnancov firmy, za jeho zaradenie a hodnotenie je zodpovedný poverený a preškolený manažér kvality, ktorý ho zároveň predkladá na schválenie vedeniu.

* * *

Adresný a dobre spracovaný systém riadenia environmentálnych aspektov je príležitosťou pre malé a stredné podniky zaviesť poriadok a presnú evidenciu na úseku ochrany životného prostredia. Z tohto hľadiska je výhodné venovať pozornosť nielen významným environmentálnym aspektom, ale nastaviť istý model riadenia pre všetky činnosti s dôsledkami na životné prostredie. Riadenie environmentálnych aspektov sa takto stáva skutočným nástrojom znižovania negatívnych dôsledkov na životné prostredie.

Literatúra

http://www.env.cebin.cz/publikace/3_emas/obsah.html

Samešová, D: Aspekty odpadového hospodárstva v environmentálnom systéme riadenia podniku. Acta Facultatis Ecologiae, 12, 2004, Suppl. 2, s. 95 - 100.

Samešová, D., Ladomerský, J.: Hodnotenie environmentálnych aspektov. Acta Mechanica Slovaca, 2005, 2B, s. 33 - 38.

Doc. Ing. Dagmar Samešová, PhD.,
Katedra environmentálneho inžinierstva
Fakulty ekológie a environmentalistiky
Technickej univerzity vo Zvolene,
Masarykova 24, 960 53 Zvolen,
samesova@vsl.d.tuzvo.sk